

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНО- ОРІЄНТОВАНОМУ СПІЛКУВАННЮ

Тетяна Рідель (Суми, Україна)

Практика свідчить про те, що значення мовних комунікацій в умовах ускладнення виробничих контактів людей, в процесі взаємин керівників і підлеглих, особистості і колективу значно зростає.

Роль мови як засобу набуття знань підвищується у процесі пізнання професії. Суть взаємодії в процесі спільної діяльності немислима без мови. Взаємозв'язок символів, слів, предметів утворює в свідомості людини міцну систему, яка будує основу майбутньої професійної діяльності.

Професійне спілкування, на думку Лобанова А. А., включає:

- обмін інформацією між суб'єктами діяльності (рівень комунікації);
- вироблення єдиної стратегії взаємодії (рівень інтеракції);
- сприйняття і розуміння іншої людини в процесі вирішення спільних професійних завдань (рівень перцепції). [2].

Вид і характер діяльності, яку обслуговує спілкування, певним чином впливає на зміст, форму і особливості протікання самого процесу спілкування між її учасниками. Тому що будь-яка діяльність передбачає конкретний розподіл ролей між учасниками, наділення їх конкретними правами і обов'язками.

Таким чином, професійне спілкування можна трактувати як комунікативну діяльність суб'єкта, що спонукається відповідними мотивами та виражається за допомогою специфічних мовних засобів і спрямовану на іншого об'єкта або групу для реалізації потреб у спільній професійній діяльності.

Мета цього дослідження – виявлення педагогічних умов для ефективного навчання студентів професійно-орієнтованому спілкуванню відповідно до вимог загальноєвропейських стандартів (на заняттях з англійської мови).

На думку Анпілогової Л.В., навчання професійно-орієнтованому спілкуванню – це двосторонній безперервний процес організації, планування і управління в області комунікативної поведінки студентів, націлений на задоволення потреб їх майбутньої професійної діяльності. [1].

Ми припускаємо, що використання специфічної навчальної технології максимально відповідає вимогам процесу навчання на основі обраного нами комунікативно-діяльнісного підходу.

Для технологічної побудови процесу навчання найбільш важлива відтворюваність отримання результатів і процесу їх досягнення, особливість яких полягає в поєднанні відтворюваності результатів з їх особистісним характером.

Основні вимірювання, в яких фіксуються відтворювані ознаки-характеристики технологічно побудованого навчання:

1-е вимірювання. Еталон результату: опис предметного результату навчання, фіксація еталонів засвоєння у вигляді ідентифікованих навчальних результатів (продуктів навчальної діяльності, дій у зовнішньому плані). Пізнавальні дії відбуваються з предметним матеріалом, який попередньо розподіляється на складові елементи. Результати навчання носять особистісно-нейтральний характер, піддаються об'єктивному опису та фіксації.

2-е вимірювання. Алгоритм процесу: опис стадій і процедур навчального процесу, структура дій викладача і студентів.

3-е вимірювання. Надпредметний результат навчання: опис еталонів засвоєння у вигляді внутрішніх процесів (рефлексії над діями з предметним матеріалом, породження змісту). Так як адекватне уявлення внутрішніх процесів у зовнішньому плані принципово утруднено, фіксується їх структура. Результати навчання носять особистісний характер. [3].

В рамках педагогічного експерименту, проведеного зі студентами юридичних спеціальностей, ми вибрали застосування імітаційної (такої, що моделює) технології. Ця технологія є основним засобом формування професійно-комунікативних умінь в умовах штучно створеного середовища

професійного спілкування. Таке середовище може бути створене як за допомогою інформаційних засобів навчання (комп'ютерні навчальні програми), так і за допомогою спеціально організованої діяльності викладача.

Імітаційна технологія навчання має наступні особливості:

- діяльнісний характер навчання. У такій діяльності формуються способи спілкування, мислення, розуміння, рефлексії;
- використання групи як засобу розвитку індивідуальності.

Номенклатура методів імітаційної технології включає неігрові методи: моделювання, аналіз конкретної ситуації, вирішення ситуації. А також ігрові методи: навчальні, організаційно-діяльнісні, рольові, ділові, пізнавально-дидактичні ігри.

Організація ефективного навчання за імітаційною технологією передбачає дотримання ряду принципів:

- принцип проблемності;
- принцип особистісної взаємодії;
- принцип єдності розвитку кожного учасника і групи;
- принцип самонавчання на основі рефлексії.

Деякі американські дослідники також роблять висновок про те, що моделювання окремих елементів поведінки або «станів досконалості» і впровадження їх в свої схеми поведінки значно підвищує професійну ефективність (М. Холл, Е. Демінг, Д. Міллер, Ю. Галантер). Автори також зазначають, що в процесі моделювання професійних ситуацій ми поступово усвідомлюємо, що робимо і до чого прагнемо. Потім ми приступаємо до метамоделювання, вивчаючи якість наших зусиль з побудови діючих моделей (етап рефлексії).

Щодо основної одиниці процесу навчання на основі цієї технології, це – ситуація спілкування в процесі професійної діяльності. Ситуація визначається як універсальна форма функціонування процесу спілкування, що існує як інтеграційна динамічна система соціально-статусних, рольових, діяльнісних і моральних взаємовідносин суб'єктів спілкування, відображена в їх свідомості і

виникає на основі взаємодії ситуативних позицій тих, хто спілкується. Саме таке розуміння ситуації дає можливість моделювати їх в навчальному процесі і створювати умови, адекватні реальним.

Аналіз досліджень вітчизняних вчених в галузі проблеми моделювання ситуацій професійного спілкування іноземною мовою дає нам можливість виявити наступні особливості та переваги застосування цієї технології:

- в професійно-орієнтованих ситуаціях студент самостійно підбирає розмовні формули (із запропонованих вербальних опор) для моделювання спілкування;

- особливе місце приділяється контролю в процесі моделювання ситуацій. На ранніх етапах він здійснюється у максимально доброзичливій консультативній формі. На всіх етапах не дозволяється порушення акту комунікації, переривання мовця з метою виправлення будь-якої граматичної чи лексичної помилки. Втручання викладача можливе лише тоді, коли ситуація спілкування зайшла в глухий кут, або в разі явного відхилення від проблеми, заданої в ситуації. Необхідно також порівнювати досягнутий результат з початковим рівнем знань кожного студента, що надає впевненості у своїх силах і є стимулом подальшого самовдосконалення. На заключному етапі контроль може бути об'єктивним, відповідати вимогам програми та відповідному рівню комунікативних умінь;

- організація навчання на основі моделювання має елемент несподіванки, з яким може зустрітися кожен студент в процесі реального професійного спілкування, де доводиться уважно вислуховувати, швидко думати, адекватно реагувати на запитання колег;

- в процесі моделювання професійного спілкування жоден учасник не може відмовчатися;

- ця технологія навчання орієнтується на свідоме оволодіння іншомовним професійно-орієнтованим спілкуванням.

Ми припускаємо впровадження технології моделювання на різних етапах навчання, з урахуванням рівня навченості студентів. Залежно від рівня варіює зміст, наповнюваність, рівень складності елементів.

Нам видається оптимальним застосування такої технології в процесі навчання іншомовному професійно-орієнтованому спілкуванню.

Література

1. Анпилогова Л. В., Кудашова Ю. В. Теория коммуникации: учебное пособие / Л. В. Анпилогова. – Оренбург: Оренбургский государственный университет, 2016. – 205 с.
2. Лобанов А. А. Основы профессионально-педагогического общения : учебное пособие / А. А. Лобанов. – Москва : Академия, 2002. – 192 с.
3. Klarin M. V. Twenty-First Century Educational Theory and the Challenges of Modern Education: Appealing to the Heritage of the General Teaching Theory of the Secondary Educational Curriculum and the Learning Process // Russian Education & Society. 2016. Volume 58. Issue 4. P. 299-312. <http://dx.doi.org/10.1080/10609393.2016.1250510>